



Štev. 12.

V Ljubljani, dne 4. decembra 1913.

Leto V.

Božji blagoslov.

II.

Kadar je začel kak narod propadati, je vselej začelo pri njem nazadovanje porodov, kakor zanesljiva ura kazati na bližnji prepad. Nam se čudno zdi, da so germanski narodi tako lahko osvojili mogočno rimsko cesarstvo. Vedeti moramo, da se je v starem Rimu začelo kazati nazadovanje otrok že ob Kristusovem rojstvu. Dajali so postave zoper neoženjene in one, ki so imeli malo otrok. Vse ni nič pomagalo. Ljudstvo ni imelo več vere, vse je živelo po nizkih nagonih. Najboljše postave niso nič zalegle. Rimljani so jemali tuje, da so jim branili deželo pred sovražniki, tujca v najvišje službe, ker sami niso bili več za težko delo. Kljub tej tuji krvi so bile cele pokrajine brez prebivalcev. Torej ne germanski meč, ampak lastna pokvarjenost je končala mogočni Rim.

Tudi dandanes iščejo pripomočkov, da vpeljejo v družino zopet božji blagoslov. Kdor sam ostane, največ davka plača, oproščeni pa naj bodo davka gospodarji z obilno družino. Za kmete bi bilo to povečini prav, pomagalo pa splošno ne bo veliko. Zakon se še sklene, toda otrok ne marajo. Kako strašno je pa, če se bi po državi vpeljala še razporoka, da bi se mož in žena lahko ločila in drugi zakon sklenila. Kdo bi potem še za otroke skrbel in za otroke maral? S takim početjem bi se uničilo vsako pošteno življenje. Same postave niso pomagale Rimljanom, ne pomagajo Francozom in ne bodo nikjer resnično ozdravile zla, če niso ljudje zdravi in krepstni.

Opazili so, da prinesejo veliko pokvarjenost vojaki iz mest na deželo. Zdaj pravijo, da bi se zidale vojašnice v malih mestih in na kmetih. Tako bi vojaki z dežele ne spoznali grozne pokvarjenosti, ki vlada po mestih in ne bi dobili onih ostudnih bolezni. — No,

kmetje bi ne bili posebno veseli, ko bi jim vojake za stalno na deželo poslali. Kjer so bili vojaki dalj časa, povsod so ljudstvo v okraju pokvarili. Saj je tudi pri vojaki veliko višjih, ki se za božje zapovedi nič ne zmenijo. Če pa gospodje vedo, kako se kmečki fanti v mestih pokvarijo, zakaj pa ne ločijo vojakov z dežele od onih iz mest in tovarn? Če deneš le eno gnilo jabolko v cel jerbas zdravih, se bodo kmalu vsa pokvarila. Vojaški krogi pravijo, da vojaki z dežele rajši ubogajo in bolj na red držijo. Seveda, kmet brani državo s svojo krvjo, vojaščina mu pa kviri najboljše sinove. Resnično pride ravno po vojaki veliko pohujšanja tudi na kmete.

Priporočali so tudi, da bi strogo prepovedali prodajo takih priprav. Bi sicer nekaj izdalo, toda stalnega izboljšanja žalostnih razmer nam od tega ni pričakovati. Kdor je k temu nagnjen, si bo že vedel pomagati.

Na Nemškem prevzame pri sedmem sinu cesar botrinja. Vsak oče dobi za sedmega sina poseben cesarjev dar. Leta 1909 je bilo 237 takih slučajev, leta 1910 244, leta 1911 309. Pri nas bi se veliko očetov lahko oglasilo, primeroma veliko več, kakor na Nemškem, ker je skoraj v vsaki župniji nekaj družin, ki imajo po sedem sinov. Toda za cel narod bi taka botrinja, če bi jo pri nas upeljali, ne zalegla veliko.

Ostaneta nam torej le dva pripomočka, ki sta popolnoma preskušena, namreč zdrav kmečki stan in vernost ljudstva.

Dokazano je, da je po deželi v zakonih še enkrat toliko otrok ali pa še več, kakor v mestih. — Zdaj pa vse sili v mesto in tovarne, še bolj pa v Ameriko. To je za naš narod smrt. Kmet je oče vseh stanov. Da se ustavi seljevanje z dežele v tujino, se mora kmeta rešiti in mu pomagati, da bo mogel na domači zemlji pošteno živeti. Samo za druge delati, v pomanjkanju živeti in obresti

dolgov plačevati, je za vsakega prehud. Iz tega je jasno, da se mora kmetu pomagati, da bo več pridelal, bolje gospodaril in tako na svojem posestvu pošteno živel.

Možje, ki so za ta lep namen žrtvovali svoje življenje, so največji dobrotniki naroda, čeprav jim ni nihče hvaležen. Da se reši kmet, moramo izpeljati program za povzdigo gospodarstva. Le dvoje je mogoče za našo prihodnost: Ali bo prišla nazaj ljubezen do domače grude in kmečkega življenja, da bodo kmetje sami radi doma, — da bi se sinovi iz tujine vrnili, skoraj ni upati, — ali bo naš narod propadel, ker je kmečka njegova korenina. Kdor pa seje sovraštvo do kmeta ali zaničuje ponižno delo oratarja, je sovražnik svojega ljudstva.

Navadnc imajo kaki revni kajžarji ali delavci prav veliko otrok, malo pa posamezni mesarji in gostilničarji (pa ne vsi). To-le potrjuje, da je preprosto revno življenje človeški naravi jako primerno. Hriboviti in gorski kraji imajo po celem svetu navadno največ ljudi, ki so se stalno selili v druge kraje, rodovitne nižave so bile pa le prepogosto v priložnost pohotnega življenja.

Iz tega izvira nauk za vsakega, da mora kmet delavno in skromno živeti, četudi si izboljša svoje razmere.

Druga še važnejša narodna podlaga je pa versko življenje. Kdor vere nima, živi le za ta svet, se boji težav in hoče kolikor mogoče veliko dobrega užiti. »Čemu otroci, da bi si moral človek zaradi njih krajšati veselje in uživanje?«

Sveta vera nas pa uči, da je Bog gospodar življenja. Kdor uničuje vero, zabranjuje mlado življenje, se upre Bogu, uniči njegove namene, torej sam razdere prijateljstvo z Bogom in stori smrtni greh. Po mestih peša vera, zato nazaduje število porodov. Socialni demokrati so vero zavrgli, zdaj se ravno

pri njih najbolj kaže nazadovanje porodov.

Vera se pa kaže v molitvi in prejemanju svetih zakramentov. Hvala Bogu, mi ne gremo nazaj. Vedno lepše se kaže živa verska zavest našega ljudstva. Na tej ponižni domači molitvi in pobožnem prejetju svetih zakramentov in dobro zasidrana prihodnost našega naroda. Tudi Marijine družbe so v tem boju za vero prav važne orožje. Možje in žene, ki bodo prišli iz te šole, bodo imeli v sebi moč zatreči oni strah pred številno družino.

Skušnija pa tudi uči, da so otroci iz številnih družin navadno boljši, kakor iz maloštevilnih. Če je v hiši en otrok ali le dva, mu starši radi preveč prizaneso, precej strežejo, tako otrok ne pozna vojske življenja, niti zatajevanja, ostane trmast tudi za pozneje. Če jih je pa več, se res v otročji dobi med seboj kregajo in tepejo, naučijo se pa tudi pod strogim nadzorstvom drug z drugim potrpeti in si pomagati. Doma jim dela zmanjka, morajo na delo drugim in tako postanejo zgodaj sposobni za težave življenja. Ker jih je veliko, jih mati ne more razvaditi. Vesela je, da jih pošteno preživi.

Otroci, ki so v mladosti skusili precej pomanjkanja in morebiti še stradali, so skoro najboljši za poznejše življenje.

Vsem družinam torej prav iz srca želimo obilo božjega blagoslova.

Blagoslov v rastlinstvu.

Kako so čislali naši dedje in stare mamice zelišča, s katerimi je ozaljšala dobrotljivost božja gorska brda in travnik v dolini, gozd in hosto, vsako pot, ki jo je hodilo že nešteto trudnih nog, kakor tudi domači vrt, ki je vesele in ponos pridne gospodinje in njenih hčera. Kakor marsikaj družega dobrega, tako je izginilo izmed našega ljudstva tudi poznavanje zdravilnih rastlin in zaupanje vanje. Rajni župnik Kneipp si je prizadeval odpreti zopet človeštvu oči in mu znova pokazati nešteto cenih in dobrih pripomočkov za pridobivanje najboljšega blaga zdravega telesa, v obliki zdravilnih rastlin.

Kako so cenili ta božji dar v srednjem veku! Skoraj vsak samostan je imel po enega meniha, ki se ia moral pečati z zdravilnimi rastlinami, vsak dušni pastir je bil tudi kos telesnega zdravnika, da, celo škofom se ni zdelo pod častjo pisati cele knjige o zdravilnih rastlinah in sv. Janeza Damaščana radi omenjajo stari pisatelji kot avtoriteto (veščaka prve vrste) na polju poznavanja zdravilnih rastlin.

Poskusiti hočemo zato tudi na tem mestu navesti nekaj važnejših zdravilnih rastlin. Slučaje, kjer bi s pravo porabo le-teh lahko veliko dosegli, je

dan na dan mnogo. Mnogi praktični zdravniki, ki niso sebični, sami priporočajo domača zdravila; ali ni torej prav, ako znova opozorimo na pravilno rabo domačih zdravilnih zelišč?

Kolikrat imajo ljudje do zdravnika po 4 do 5 ur daleč; preden pride zdravnik, je morda zlo (zastrupljenje krvi, kolika itd.) že neozdravljivo; nekoliko znanja v zdravilstvu reši lahko marsikako življenje.

Raba zdravilnih rastlin je mnogo starejša od moderne medicine, ki zdravje večinoma z umetno narejenimi, kemičnimi zdravili; domača apoteka sega nazaj do zibel človeškega rodu. Že kralj Salomon je spisal knjižico o zdravilnih zeliščih, kjer je popisal vse tedaj znane rastline od ponižnega bradavičnika (homuljica) v mahnatih travah, pa gori do ponosne cedre na libanonski gori. Stari grški in rimski zdravniki kot so bili Dioskorides, Hypokrates, starejši Plinij, Varo, Muza, Arabes Averoes, Zoar in drugi, so dosegli s pomočjo rastlin čudovite uspehe.

Pa saj je to čisto naravno, ko pravi sveto pismo tako preprosto in naravnost: »Bog je naredil zelišča zdravilna«. Preroku Izaiji je ukazal Bog, da naj položi na bolnega kralja Eze-kija obliž (flajšter) iz smokev (fig) in kralj je ozdravel. Kjer so pri roki naravna sredstva, tam Gospod Bog ne dela čudežev.

Celo brezumnim živalim je dal Stvarnik nek nagon ali instinkt, ki jih žene pri gotovih boleznih k določenim rastlinam. Pes in mačka se zateketa k znani »pasji travi«, miši se preskrbijo z zalogo »poprove mete«, rdeče mravlje sadijo povsod na svojih hribčkih »materno dušico« ali timijan, divja koza (gams) se valja ranjena po plan. trpotcu itd. Ali naj edini človek biva na svetu brez pomoči, obsojen, da mora najprej študirati dvajset let, preden si zamore pomagati? — Pokazati hočemo slovenskemu našemu ljudstvu, da je natresel dobri Bog človeku najboljših zdravil na pot, pred večna vrata, na vrt kot plevel ali kot prijazno cvetlico, na bližnji travnik, hrib, pašnik in gozd.

Treba te naše dobrotnice le poznati! Šola na kmetih bi tu lahko veliko koristila. Pa kako bodo mnogi učili mladino stvari, ki jih sami ne umejo ne! Saj moderne botanike niso družega, kot nepregledna vrsta oddelkov in pododdelkov, razredov in družin, kjer se opisuje pač vsaka malenkost, ne pozablja niti kemijska sestava, a kar je največ vredno, se prezira: čemu da je rastlina, namen njen in uporaba. Zato ni čudno, da je marsikaka koza v kamniških hribih mnogo bolj praktična botanikarica, nego marsikaka gospodična učiteljica, ki je študirala za učiteljico. Šolske knjige rastlinoznanstva so največ lepo okinčan voz, ki se pa ne da premakniti, krasno ozaljšan vodnjak, ki pa ne dá vode. Koliko hvaležnosti bi si zaslužili naši učitelji, ki bi peljali kako popoldne mladino na sprehod, a ga tudi porabili koristno.

Seznajali naj bi učence ne le z imeni rastlin in njihovim ustrojem ter načinom življenja, ampak pred vsem tudi z njihovo praktično uporabljivostjo. To bi jim več koristilo, nego še lepše pesnice, katí rastline bodo srečavali celo življenje in povsod.

Tak pouk bi ne bil samo zanimiv, ampak tudi pravo krščansko - socialno delo. Komur je torej pri srcu blagor ljudstva in ima priliko in čas za to, naj proučuje staroslavna, četudi pozabljena zdravilna zelišča, da more pomagati trpečim hitro in poceni z neškodljivimi domačimi sredstvi.

Siedeče vrstice pa imajo poleg zdravja služiti še drugemu, kar naravnost gospodarskemu namenu. Pomagajo naj namreč temu in onemu revnemu in slabotnemu starčku, kakor tudi otrokom spoznati in najti bogastvo, ki ga je razlil Bog v rastlinstvo. Gotovo se bodo našli bralci in bralke našega lista, ki bodo šli na roko takim potrebnim revežem s svetom in poukom.

Da ne bo čitanje sledečih odstavkov predolgočasno, utegnemo vplesti med strogo zdravstveni pouk tudi kako drugo besedico, tičočo se na primer gospodarske obrtne izrabe rastlin, ovi-ti hočemo glavico te in one naše ljubljene z vencem mične pravljice in podobno.

Življenje našega ljudstva se vedno bolj odtujaše naravi. Dočim je našel pred leti meščan in kmet največ zabave na prosti livadi, je zaukal iz kipečega srca v veličastnem gozdu, se veselil žuborenja bistrega vrelca, naslajal oko s pestrimi barvami travniških preprog, je zdaj v naših fabriških krajih vse drugače. Marsikaj obrtnik komaj loči koprivo od vrbe. Cel dan rije nesrečnik po tvorniškem prahu in na večer išče zabave v tobakovem dimu. Pa tudi kmečko ljudstvo nima več tistega globokega čuta za naravno lepoto kot nekdanj. Kar se ne dá snesti in spiti in ne spraviti v denar, za to nima več pravega interesa (zanimanja) in razumevanja. Tako odtujenje od narave je pa za vsak narod velika, velika nesreča.

Kako žalostno je, če tava človek slep in gluh in brez čuta po lepem božjem svetu! Kdor pa ima zmisel za velike in male, nežne in silovite lepote je naravine: ta stoji pred nami, v svetlobi in moči božji, vzvišen nad nizkotine živalske nagone, z jasnim očesom za vse, kar je lepega in dobrega, s čutom za pravico in resnico.

Tudi to si upamo smelo trditi: Kdor ne zna čitati knjige narave, ki mu jo drži Bog sleherni dan odprto pred očmi, ta tudi ne more imeti popolnoma jasnega verskega spoznanja in ne dovolj žive delovne moči za službo in poklic svoj na svetu, ki je čast Najvišjega in osrečenje samega sebe tu in tam. V naravi je nešteto dokazov in prič za modrost in ljubezen, za bivanje Onega, ki ga taji toliko neznabogov. Čemu torej iskati učenih dokazov za bivanje božje, ko nam kliče sle-

herna betvica in brostek in kamenček na ves glas nasproti: »Norec obravi v svojem srcu: Ni Boga.«

Arnika.

Da stoji na čelu vsem sosedam, je pač naravno. Prvič jo vsakdo pozna in in je splošno v rabi; drugič pa pišem te vrstice v resnem času, ko se spominjamo vseh vernih duš in minljivosti časne sreče. Usodo vsega posvetnega kaže tudi arnika v svoji zgodovini; nekdanj visoko cenjeno so pozneje zaničevali, a naš čas jo je zopet spravil do veljave.

Kolo sreče, vrteče se, ne prestane; Kdor je gori, evo, že je doli! A on, ki je bil doli, evo gori vstaja!

Rastlina zasluži svoje povišanje; vsa ima blag duh po vonjavi (aromatični) smoli; vse na njej, ves stas in rast, nas opominja: Kvišku srca! Tudi celo sorodstvo arnike nam je glasen pridigar o umetniški roki Stvarnikovi; spada namreč k stari plemeniti družini »Košarice«, h katerim spadajo med drugimi tudi žlahtni »Lapuh«, deviško zardela »Marjetica« in na veliki četrti nam dobrodošli vitez »Regat«.

Cela družina ima nad 900 različnih članov (vrst) in njihove krasne cvetne zvezde so prelep odsev nebeške luči, ki se kaže povsodi v rastlinstvu, četudi je človeško oko mnogokrat premotno, da bi to opazilo.

Arnika, ki cvete od junija do avgusta je zdravilna v vseh svojih delih, v cvetju, zelišču in korenini. Največkrat rabimo njeno tinkturo. Cvetje se nastavi v žganju, dene deset dni na sonce ali sicer na topel kraj in precedi. Tinktura je narejena in se shrani dobro zamašena.

Rajni Kneipp priporoča arniko pri vseh ranah, ker zabranjuje gnojenje in krvavenje ter pospešuje celitev.

Ravno tako krasno pa deluje arnika tudi v slučaju, če si je kdo izpahnil kak ud, zvil roko, pri oteklinah, ki izvirajo od tod.

Pri odprtih ranah je treba tinkturo razredčiti v toliko, da se je vzame tri polne žlice na en liter vode, pri izpahnjenu se rabi tinkturo kar čisto.

Nekateri so rabili arnikovo tinkturo z uspehom tudi kot »ustno vodo« (je mnogo cenejša od zdravniških in lekarniških!) pri vneti dlesni (meso krog zob je »dlesna«), če si si ranil jezik, tudi pri zobobolu.

Na Francoskem dajejo ponesrečencem, ki so se močno pretresli vsled padca ali strahu 8 do 10 kapljic arnikove tinkture v kozarcu vode piti in sicer po malem, kavino žličko od pet do pet minut. Tudi pri revmatizmu (gihtu) priporoča nekdo na vsaki dve uri tri do pet kapljic tinkture v žlici vode, poleg tega se pa še boleči ud nativa s tinkturo. Tudi za razpokane ustnice, boleč nos itd. dobro služi arnika v obliki mazila, ki se pripravlja na sledeči način:

En del sveže stolčenega arnikovega cvetja se zmeša z dvema deloma dobre svinjske masti in kuha oboje pri slabem ognju toliko časa, da odide vsa vlaga. Potem se pretlači še tekoče mazilo skozi platno in se pusti shladiti. Rastlinskih delov ne sme priti nobene mrvice med mazilo. Hrani se na hladnem.

Če nabiraš arniko, poišči jo ob lepem, toplem dnevu, pa ne dokler se je še drži rosa. Posuši se najbolje na peči ali pod vročo streho iz opeke.

Kdor pozna enkrat značilni duh arnike, je ne bo nikdar zamenjal z »omanom« ali kako drugo podobno ji sestričino.



Izseljenci iz naših dežel.

Pred par leti so zvišali karteli cene svojim izdelkom. Ljudstvo je moralo plačati znatni davek tem oderuhom, ki so vlekli od akcij do 20% obresti. Vsled pretiranih cen niso mogli dosti kupiti, denarja je bilo vedno manj. Zdaj pa nima kdo kupiti. Tovarne nimajo naročil in morajo svoje delavce odpuščati. To je pa za reveža, ki živi od svojih rok, najhujše, kar ga more zadeti. Z veseljem upanjem na boljše življenje je zapustil domačo vas, res imel nekaj kron zaslužka na dan, toda drago življenje, večkrat tudi pijača, pohotnost, družčina in druge razmere so povzročile, da mu ni prav nič ostalo. Navadno je tudi na molitev pozabil in ob vero prišel. Kaj bo zdaj brez dela počel v tujem kraju?

Še hujše je v Ameriki, kjer ne gre več kupčija dobro naprej. Samo letos je ušlo 120.000 mladeničev iz Avstrije, ki bi morali v kratkem k naborom. Da bodo morali vsled teh beguncev mnogi naših fantov nositi vojaško suknjo, ki bi drugače doma ostali, je samoobsebi umevno. Vojska mora biti do zadnjega moža polna. Kdorkoli torej pomaga takemu čez mejo, škoduje drugim, posebno kmečkim sinovom.

Razen teh beguncev je pa prišlo iz Avstrije in drugih krajev več milijonov ljudi v Ameriko. Če bi pred odhodom malo pomislili, bi lahko vedeli, da mora nazadnje tudi Amerika imeti zadosti ljudi. Tovarne in premogokopi morejo le toliko delavcev vzeti, kolikor jih rabijo. Odvisno je to najprej od kupčije. Med farmerje na kmete pa more le tak, ki ima večjo zalogo, da svet kupi. Kaj pomaga delavcu, če mu dajo v Kanadi tudi lepo zemljo za stonj. Treba je napraviti poslopja, živino in orodje. Tega pa revni izseljenec ne zmore.

Naši ljudje tako gredo večinoma v tovarne in premogovnike. Zdaj je v Ameriki na tisoče delavcev brez dela. Radi bi delali, pa ni nobenega, ki bi jih na delo vzel. Kriza se je šele začela, trpeti zna celo leta. Domu že prihajajo

obupna pisma: »Dela ni, kaj bo, kaj bo?«

Doma v vasi je toliko dela. Pridelkov nima kdo spraviti, za najnujnejše delo ni večkrat potrebnih moči, ženske in otroci morajo vse narediti, gospodarstvo peša, ker je svet slabo obdelan, oče in domači mladeniči stradajo v tujini brez dela. — Najhuje bo v Ameriki za delavce, ki imajo družine. Tolkokrat smo svarili: »Dekleta, ne v Ameriko! Tam se vse pozabi in vse izgubi, vera in narodnost. Mesto sreče in bogastva je reva prisojila v brezsrčni tuji deželi le lakoto in pomanjkanje.

Ko bi mogli nazaj, bi tisoči šli raje danes, kakor jutri. Ti rojaki so še naši, pomagajmo jim, kolikor je mogoče, da pridejo nazaj. Vsak delavec je narodni kapital. V času gospodarskega napredka, v katerem smo zdaj, je treba, da ima kmet zadosti delavcev. Če bi jim tudi iz domovine denar poslali, bi bilo prav, ker se s pridnim delom ta strošek kmalu povrne. Napravite vsem, ki želijo domu, lahko vrnitev v domovino.

Opozoriti bo treba vse one, ki so se odtegnili vojaški dolžnosti, da se s prostovoljno vrnitvijo vse lahko izlepa uredi. Za povzdigo našega gospodarstva moramo imeti doma zadosti delavcev.



Naše zahteve.

Ko so v državnem zboru razpravljali o parobrodni družbah, je omenil minister, da manjka pri vojaških naborih največ mladeničev v Galiciji in Kranjski. Nekateri dobe dovoljenje od glavarstva, ker obljubijo, da bodo prišli k naboru nazaj. Seveda je čudno, da oblasti še sedaj verjamejo takim besedam, če so se tudi že tolikokrat prepričale, da le malokateri drži svojo besedo. Drugi so pa že v vojaških letih skrivaj odšli na tuj.

Minister je povedal, da v Galiciji silijo ljudi k izseljevanju žalostne gospodarske razmere. Za našo deželo pa ni povedal vzroke.

Mi pa moremo z mirnim srcem trditi, da je tudi prezanemarjeno gospodarstvo spravilo na tisoče mladeničev v Ameriko. Kakor se vsak brani svoje pogube, tako se tudi kmet brani svoje nesreče. Opravičeni smo torej, da naravnost povemo svoje zahteve sedaj, ko se dela nov izseljeniški zakon.

Naj se prepove izseljevanje vseh mladoletnih. Vlada misli še sedaj dovoliti, da bi se smeli seliti mladeniči, katerim je oče dovolil. Kaj bo pomagalo tako določilo, naj bo oče tudi prisiljen s sinom iti k glavarstvu? Če bo sin vedel, mogoče je vendar, da dobim dovoljenje, bi očetu toliko časa nagal, da mu bo oče nazadnje vendar dovolil. Naj se kratkomalo čisto vsem prepove, vsaj ni na kmetih skoro nikjer več mogoče dobiti potrebne delavce in posle.

Minister je povdarjal, da se mora Galicija gospodarsko povzdigniti. Tudi našo deželo bo treba prišteti med one, ki so potrebne posebne podpore. Mi vsi vemo, da mora kmet več dohodkov imeti, da bo mogel doma pošteno živeti. Vsaka kmečka hiša mora imeti gnojno jamo. Če da država z deželo skupaj toliko podpore, da bo kmet le zastojni delal jama in hlev, drugo mu pa povrne, kar je dal za material, bo to za državo primeroma malo stroškov, kmetsko bo pa rešilo. Po vsej pravici torej zahtevamo, da se naša dežela postavi v isto vrsto potrebe, kakor Galicija ali Dalmacija. Razen gnojnih jam je ravno tako potrebno splošno izboljšanje gospodarstva.

Sedaj nam je država namenila večje svote za nabavo vode, za planine in pašnike. Vse to je zelo potrebno. Toda v primeri z vsemi kmeti dežela, pride to le malo v poštev. Naše zahteve so torej, da naj se denar, ki je že tako za nas določen, porabi res za najbolj potrebno. Najprej kruha, potem šele vse drugo. Kaj pomagajo vse lepe naprave, če pa nazadnje ljudi ne bo več?



Proti razkosavanju zemljišč in oderuštva.

Na zadnjem katoliškem shodu sta se razpravljali dve za kmetijstvo jako važni vprašanji: o razkosavanju zemljišč in našem zadrugištvu. O prvem vprašanju je govoril državni in deželni poslanec župnik Hladnik sledeče:

Oderuški zakon iz leta 1881. je odpravil sicer oderuštvo pri posojilih, a danes imamo še hujše oderuštvo pri blagu in nič manj pri lahko mišljenem razkosavanju zemljišč. Največjega pomena za nas so kmetije od 20 do 50 ha; to so hiše, ki so nam dale največ naših velikih mož, pa tudi v sedanjosti je pri takih hišah mogoče izboljševati strojni obrat. Zato moramo take domove kolikor mogoče obvarovati, ker z razkosavanjem nam jih uničijo. Število takih domov se manjša.

Kako se pa sklepajo kupčije o zemlji, posebno pri razkosavanju? Pri pičaji! Kupčija se zalije z vinom, drugače po razširjenem mnenju sploh ne velja. V alkoholovi omotici naš človek predrago kupi, drugo jutro se kesa in gre k razkosovalcu in ga prosi, naj se kupčija razdere, kajti navadno pogodbo tako naredijo, da je kupec vezan, prodajalec pa pogodbo v osmih dneh ali potrdi ali uniči. Prodajalec pa od take kupčije ne odstopi zastojni in časih zahteva tudi tisoče za odstop.

V zadnjih 60 letih se je na Kranjskem razkosalo kakih 150 graščin, pri katerih so razprodajalci zaslužili tudi do 100 odstotkov. Nato opisuje postopanje pri razkosavanju tako obširnih posestev. Voz s pičajo in jedjo se vozi za celo trumo kupcev, ki hodijo spremljani od razkosovalca, obdanega s ce-

lim štabom mešetarjev — od parcele do parcele; pred kupčijo jih prodajalec »pogosti«, potem pa se začne, in dogaja se, da draži brat bratu, pa tudi žena možu. Kupnino je plačati navadno v šestletnih obrokih s šestodstotnimi obrestmi. Kje pa danes nosi polje šest odstotkov? Tako kupec ne more plačevati niti obresti, kaj šele obroke glavnice. Zato na Dolenjskem ni nič posebnega, da gredo v Ameriko polzemljaki, da celo zemljaki, z željo, da poplačajo to lahko mišljeno kupčijo, ki grozi uničiti še ostalo lastno zemljo.

Več držav ima že izvrstne zakone proti takemu razkosavanju kmečkih gruntov. V našem državnem zboru imamo dvanajst takih predlogov. Glavni namen teh zakonov je, da te razprodaže oskrbi hranilnica ali podoben obče koristen denarni zavod, ki ne spravi vsega dobička sam, ampak dobi del dobička tudi kupec nazaj, ostala dva dela pa se razdelita med denarni zavod in prodajalca.

Sprejeti so bili nato sledeči sklepi: Kmetije malega in srednjega obsega (do 50 ha) naj se skušajo kolikor mogoče obvarovati.

Zakonitim potom naj bi se stalni domovi ustanovili.

Kdor kupi kako posestvo, naj bi ga ne smel pred pretekom petih let prodati.

Kupčije, sklenjene pri pičaji, se lahko tekom osmih dni razveljavijo, ne da bi bilo treba plačati dogovorjene globe.

Kdor hoče prodati kako posestvo, ga mora ponuditi najprej občini ali hranilnici in posojilnici ali pa drugemu zavodu, ki je v blagor občanov ustanovljen. Pri takih zavodih ne velja določilo, pod točko 3. omenjeno.

Navidezne dražitelje najemati, ki bi ceno prodanega zemljiča zviševali, naj bi bilo strogo prepovedano.

O zadrugištvu je poročal nato gospod Vlado Pušenjak sledeče:

Načelo krščanske ljubezni in samopomoči je ustvarilo cvetoče jugoslovansko zadrugištvo. To je prisililo tudi nasprotnike, da so začeli zadrugišno delati in vsaj deloma omejili izkoriščanje ljudstva potom raznih denarnih zavodov, katerim so nadeli ime zadrug, ki pa poslujejo popolnoma po načelih bank.

Uspehi tega dvajsetletnega katoliškega zadrugišnega dela so: okoli 800 dobro delujočih zadrug. Kljub mnogim zaprekam so te zadruge edino pripomogle, da je naše ljudstvo dobro prestalo zadnjo denarno in vojno krizo. Druge zadrugišne organizacije med Jugoslovani so prišle v težak položaj in so zahtevale in še zahtevajo po 7, 7½, da celo 8 odstotkov obresti, odpovedale mnogo posojil in v najhujšem času napravile ljudem ogromne stroške in sitnosti. Naše zadruge štejejo nad 150 tisoč članov, imele so nad 600 milijonov kron prometa, blizu 4½ milijona izkazujejo rezervnega zaklada, letnega dobička nad 1 milijon, hranilnih vlog imajo nad 150 milijonov kron.

Neprecenljivi pa so uspehi, ki jih v številkah ni mogoče izraziti: Odprava oderuštva, povzdiga varčevanja in smisel za gospodarski napredek. Važno je za nadaljnji razvoj, da je zadrugištvo prvo ustvarilo praktično vzajemnost med Hrvati in Slovenci.

Hvaležni smo vsem zadrugišnim delavcem, a še je mnogo zadrugišnega dela. Kot program za bodoče delo je letošnji zadrugišni shod v Ljubljani začrtal: izpopolnitev zadrugištva potom novega zadrugišnega zakona, ustanovitev centralne zadrugišne blagajne, odgoja dolžnikov k rednemu plačevanju obresti in letnemu odplačevanju dolga, ustanovitev novih kmetijskih zadrug, skupna prodaja kmečkih pridelkov in nakup potrebščin potom zadrug in tesna zveza med obrtnimi, strojnimi in kmetijskimi zadrugami.

Posebno nujna potreba je gojitev discipline med zadrugišniki, da se v vseh slučajih poslužujejo svoje zadruge in se ne dajo premetiti od hipnih ugodnosti drugih organizacij. — Ravnotako je nujna potreba stroga disciplina med samimi zadrugami in pokornost centrali. Vsak zadrugišni delavec mora delati na odpravo nedostatkov, imeti vedno pred očmi, da gospodari s tujim imetjem, uvaževati, da ni namen naših zadrug, financirati industrijskih naprav, ampak zadrugišni denar uporabljati edino v namene kmetov zadrugišnikov.

Obstoj in razvoj naše gospodarske organizacije zahteva, da postane Zadrugišna zveza vrhovna zadrugišna in revizijska centrala za ves jug, četudi se bo zadrugišnitvo po pokrajinah več ali manj decentraliziralo. Ravnotako mora postati Gospodarska zveza jugoslovanska blagovna centrala.

Zadrugišni delavci morajo dobiti obilo pouka. Zato naj se nauk o zadrugištvu uvede na učiteljišča, semejnišča, v kmetijske in ponavljalne šole.

Zadrugištvo mora odpraviti tudi blagovno oderuštvo in spraviti proizvajalca in kupovalca v direktno zvezo in posebno zalagati vojaštvo.

Katoliški shod povdarja in poziva na intenzivno zadrugišno delo, ki ne vpliva ugodno samo na gospodarsko življenje, ampak tudi za duševno in нравno življenje, budi duha nesebičnosti in požrtvovalnosti, podjetnosti in daje samozavest in zaupanje v lastno moč.

Sprejmo se nato sledeči sklepi:

Katoliški shod priznava in povdarja znova, da je zadrugištvo, sloveče na načelih samopomoči in krščanske ljubezni do bližnjega, eno najuspešnejših sredstev za gospodarsko povzdigo kmečkega stanu.

Katoliški shod jemlje z zadovoljstvom na znanje veliko in požrtvovalno delo, ki so je vršili za ljudski blagor vneti možje v slovenskih in hrvaških deželah v prid zadrugištvu v zadnjih dveh desetletjih. Priporoča obenem, naj z enako vnemo in vztrajnostjo še v bodoče delujejo pri zadrugišnih napravah.

Ker je najtrdnjša podlaga uspešnem združnemu delu ta, da posameznik podredi svojo osebno korist koristim celote, zato priporoča združnikom neomažno zvestobo do njihovih zdruget, zdrugetam pa do njihovih centralnih organizacij. Stroga disciplina, točno izvrševanje navodil združnih central je pogoj, da se zadruga ne le lepo razvijajo in da izpopolnijo svoje poslovanje, temveč da se tudi obvarujejo raznih nevarnih spekulacij, ki utegnejo dovesti zadruga v propast in s tem škodovati tudi ugledu celih združnih organizacij.

Za izpopolnitev združnega dela je velikega pomena združni pouk. Katoliški shod konstatira, da je poleg združnih tečajev in poučnih sestankov treba še širšega pouka in zato priporoča c. kr. vladi, da se vpelje pouk o združništvu na učiteljskih, bogoslovskih učiliščih, kmetijskih in ponavljalnih šolah, v šolske knjige naj bi se privzele stvari, tičoč se združništva.

Katoliški shod iznova priporoča c. kr. vladi, da po zgledu drugih naprednih držav nakupuje za vojaštvo gospodarske potrebščine naravnost od kmetijskih gospodarskih organizacij.

Ustanovi se naj za jugoslovanske dežele v Avstriji bančni zavod v Ljubljani, ker je isti nujno potreben, da se razbremenene naše demarne zadruga in našim trgovcem in obrtnikom nujno potreben denarni zavod. Naprosi se Združna zveza v Ljubljani, da v kratkem času ustanovitev izvrši.

Cenilci pri kmetijskih zapuščinah.

Cenitev kmečkih zapuščin je dostikrat tako površna in brezvestna, da mora človek, ki pozna posledice take cenitve, naravnost obsojati tako delovanje.

Sodnijska cenitev zapuščin je tako važna zadeva, da bi jo morali izvrševati ljudje, ki so: 1. na celi črti vestni, 2. izkušeni, tedaj ne premladi, 3. katerim so krajevne razmere do cela znane, in 4. ne iz sorodstva dotične družine, kateri pripada zapuščina.

Čez vse važna je posebno cenitev zapuščin onih, ki so brez pravičnega testamenta umrli, zapustivši nedoletne otroke.

Dostikrat slišimo pritožbe postavnega dediča, da je prikrajšan v doti, očetov naslednik pa, da je preveč dobil. Nasprotno se tudi sliši, da je mladi gospodar na domu preobložen s plačili svojim bratom in sestram.

Nepotrebno in krivično je, hudovati se v takih slučajih na c. kr. sodišča, katera so nedolžna; v resnici so krivi cenilci dotične zapuščine.

Koliko slučajev je znanih, ko naprosi mlada vdova sodne cenilce, da zapuščino umrlega moža prenizko cenijo ter tako občutno oškodujejo nedolžne otroke. Dotično dobroto pa živa potem doslej ne-

poznana mož, ki je dostikrat rezek varuh otrokom prvega zakona.

Obljuba vdove, da se ne bo vnovič omožila, je prazna in je že dostikrat preslepila cenilce.

Večkrat se tudi prigodi, da se polnoletni bratje in sestre skupno pri sodiščih pritožijo vsled prikrajšanja dolžnega deleža po svojem umrlem očetu, četudi je oče testamentarično določil visokost dote.

V tem slučaju igra zopet cenitev glavno vlogo. Ako se dajo cenilci pregovoriti od dedičev in previsoko cenijo, je naslednik umrlega očeta na posestvu uničen, ker mu natovorijo ogromna plačila. Ni čuda, da potem tak mlad posestnik obupa in pušči vse v nemar ter odide v tujino; posestvo pa se navadno razkosa.

Takih in enakih slučajev bi se dalo mnogo navesti.

Najslabše pa je to, da ni pritožbe zoper cenitev; le v prav izvenrednih slučajih je mogoče sodno cenitev razveljaviti in še takrat — je nevarno ta korak storiti.

Obrnimo se nekoliko na druge stano-ve. Trgovci, tovarnarji, rudokopi, podjetne družbe imajo svoje zaprisežene, oblastveno poverjene cenilce, ki morajo biti popolnoma neodvisni. Pri nas na kmetih imamo sicer tudi takomenovane zaprisežene cenilce, a dostikrat se prigodi, da niso na razpolago, nakar imenuje sodni uradnik kar enostavno kakega v bližini se nahajajočega se moža s tem, da mu v roko seže, za cenilca. Seveda to se dogaja le pri manj pomembnih cenitvah, a potem se tak cenilec vendarle tudi k važnim cenitvam povabi, češ, saj je cenilec.

Te vrste cenilec pa po mojih mislih ni na mestu.

Postavodajalec je čutil potrebo, da naj se izmed ljudstva zbero za ta posel — sposobni možje in pri sodišču postavno zaprisežejo.

Uredilo naj bi se tako-le:

Županstvo naj bi dobilo nalog, izmed svojih odbornikov določiti ožji odbor, eno tretjino odbornikov, ki bi vestno svetovali za svojo občino vsaj šest mož, ki so nad 30 let stari, vestni, pošteni ter razumni in dobri gospodarji. Dotični možje bi se vsako leto ob določenem času javili c. kr. okrajnemu sodišču, ki bi potem nove ude zapriseglo, ostale pa ponovno opomnilo na svetost prisege in na važno službo, ki jim je izročena.

Dalje bi se moralo prepovedati, vršiti cenitev onemu, ki je v sorodstvu z družino zapustnikovo, ali pa, če je cenilec: 1. upnik, 2. dolжник in 3. morda še celo dedič. Na ta način bi se marsikako zlo v kmečkem življenju preprečilo. F. M.

Prekrasne škatlje (doze)

ki smo jih prvotno dali napraviti namesto drugih daril za naše odjemalce, razpošiljamo odalejš splošno. Napravljene so po umetniških načrtih iz močne pločevine, zunanost pa je starosrebrna imitacija, in razpošiljamo take škatlje, napolnjene z rženo kavo, v skupni teži 5 kg za K 450. — Poštino trpimo sami. Glede na kako nesporazumljenje opozarjamo na to, da razpošiljamo škatlje samo, dokler bo še kaj te pičle zaloge. Zelo primerno božično darilo. 3586

Odřich Vitáček, Praga, Karlin 3. (Češko)

Steckenpferd- Mlijino mlečno mlo

je slejkoprej neobhodno potrebno za racionalno negovanje kože in lepote. Vsaki dan povalnice. Dobi se povsod a 80 vin. 993



Najboljše in najmodernejše sukno za moške in volneno za ženske obleke razpošilja najceneje Jugoslovanska razpošiljalna R. Strmečki v Celju št. 305. Vzorec in cenik doz tisoč stvari s slikami poštno prosto. 259

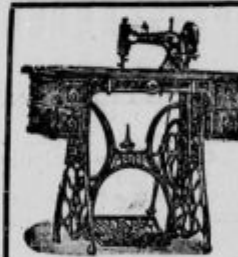
Milijon konjskih odej à K 2'90



Za Balkan namenjene zaradi vojne izostale, iz pristne brnske himalajske volne, torej silno tople in za zimo neobhodno potrebne, 200 cm dolge in ca. 140 cm široke, vsilvi, ružjavi in drap-barvi z lepimi barvanimi bordurami, se bodo razprodajale le malo časa za polovično tovarniško ceno po le K 2-50 komad. Te zimske konjske odeje so dvakrat toliko vredne in se bodo prodajale po teh čudovito nizkih cenah samo dokler bo kaj zaloge in sicer:

1 komad zimskih konjskih odej stane le K 2-90
3 komadi " " " " " K 8-25
6 komadov " " " " " K 16-—

3640 Samorazprodaja po povzetju:
M. Swoboda, Dunaj III/2 Hiesgasse 13-101.



Najboljši šivalni stroji
so „PFAFF“

10 letna garancija

Ign. Vok

Ljubljana, Sodna ulica št. 7.

Ceniki zastojni le poštino prosto.

Vsaka naročnica dobre Štumpfove žitne kave dobi pri vsakem zavitku (5 kg za K 4-— franko) 2 darili in pri ponovnih naročilih tudi blago za

bluze zastoni!

Vrečica se lahko vporabi v gospodinjstvu.

Jos. Štumpf
tovarna žitne kave

— Šlotov ob Labi (Cechy) —

Pošilka za poskušnjo zastoni in franko. Prosimo, naročite naravnost od gornje tvrdke, ker je po obrtnem zakonu zastopnikom prepovedano po zasebnih hišah prodajati žitno kavo.

Barhenti flanele, manšestri, blago za moške in ženske obleke, platno.

Za vsako gospodinjstvo priporočamo znano trdno Jaroslav Marek tkanino št. 45. Bistra pri N. Mestu ob Metovi, Češko. Vzorec dostojno in trdno, modrotisk, brisače, gradili.

Grizeti, zofiri, kanafasti, rjuhe, inlet, modrotisk, brisače, gradili.

40 m estafkov barhenti, flanele, kanafasti, platno za 18 K, prve vrste za 20 K, najl, vrste za 25 K franko. Od estafkov se vzorci ne poš.

Odkar zajtrkujem in južnam

Sladni čaj

ne maram za noben drugi zajutek in se počutim zdravega, močnega in pribranim polovico denarja v gospodinjstvu tudi na mleku in sladkorju. Za dojenčke ni boljšega redilnega sredstva.

Take pohvale dobivajo dnevi o pri zopetnih naročilih dr. pl. Trnkoczy-jevega Sladnega čaja znanka Sladna izde ovaletu lekarnarja Trnkoczy, Ljubljana, zraven rotova, ki je vzgoji s sladnim čajem svojih 8 zdravih otrok. Po pošti najmanj 5 zavitekov 5 K; pošti zavitek 5 K po 1 zavitek 10 K. Zavitek 1 K po 10 v. tudi pri trgovcih. Glavne zaloge na Dunaju v lekarnah Trnkoczy: Schönannerstr. 109, Raudeckplatz 4, Josefsstädterstr. 25, v Gradcu Sackstr. 4.

Krasni ostanki blaga

polvolnenega, zajamčeno dobre kakovosti, cenih vzorcev, zavoj 5 kg za K 11—, boljša vrsta za K 12-60. Pošilja franko po povzetju.

A. Jelinek, tkalnica, Jimramov, Morava.

Topto priporočamo!

3619 (2)



Najboljši dobavni vir

izgotovljenih postelj

iz dobrega češkega postelnega pranja! Napolnena v gostop, rdečem namizju (inletu), 1 pernica 180 x 120 cm z 2 blazinama vsaka 80 x 60 cm z novim, mehkim, trpežnim perjem, K 16—, popuh K 20—, puh K 24—, Pernicarska K 10—, K 12—, K 14—, in K 1—, blazina sama K 3—, K 3-50 in K 4—, Dvojna pernica 200 x 140 cm K 13—, 14-50, 17-00 in K 21—. Blazina zraven 80 x 70 cm K 3-50, K 5-20 in K 5-50, 5 kg sivga perja K 8-0, boljšega K 1—, K 10—, polhelega K 17—, 5 kg novega, dobrega, belega postelnega perja brez prahu.

K 24—, snežnebege K 20—, boljšega K 26—, najfinjšega, skuhljenega za vsi gospodi K 45—, 5 kg modrobeljenega, od živih gosi K 26— in K 24—, Beli puh z velikimi kosmi K 5—, boljši K 6—, najboljši prvi puh K 5-50 za 1 kg pepelast puh 1/2 kg K 2-50 in K 3—, Pošiljatev franko po povzetju. Zamenjava proti povračilu poštne dovoljena.

Sigmund Lederer, Janovice a. Angel

3495

št. 226, pri Klatovu, Češko.

Lepa kmetija

na prodaj! prav blizu železnice, zraven premogokopa šentjanskega. Dobre njive, travniki in gozdi. Redi se lahko 8 glav odrasle živine. Poslopje je v dobrem stanu. — Proda se vse skupaj ali tudi nekaj njiv, travnikov in gozda s poslopjem vred. Cena od 6000 K naprej. Več se izve pri ALOJZIJU KNEZ, Tržišče, Dolenjsko. 3560



Kdor si želi kupiti slovensko ali nemško

harmoniko

ki je res pravo ročno delo, naj si isto naroči pri

Franc Kucler,

izdelovatelju harmonik, Stara Šranga, pošta Vrhnika, Kranjsko.

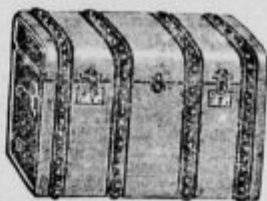
Najsolidnejši izvor!

40 metrov dobrih ostankov za obleke . . .	K 18—
40 " izvrstnih ostankov za ženske obl. " . . .	20—
30 " modernih ostankov za obleke . . .	18—
6 komadov zelo velikih postelnih rjuh . . .	10—
100 " najlepših žepnih robcev . . .	13—
1 ducat lepih brisač . . .	2-90
1 " zelo težkih brisač . . .	4-90
10 komadov toplih zimskih rjuh . . .	5—

Adolf Zucker, Plzen 181 (Geško).

Razpošilja se samo proti povzetju. Neugajajoče vrnem vsak čas nazaj. Vzorce ne razpošiljam. Najboljši dobavitelj za trgovce, krošnjarije in veletrge. 3020

Amerik. kovčegi s predali, kovčegi za toileto, torbice za potrebščine, blago iz usnja.



Tovarna in razpošiljalnica

Jos. Winkler & Söhne

3046 Dunaj I 1

Himmelfahrtsgasse 7.

Ceniki zastoj in franko.

Najcenejše in najbolj učinkujoče odvajalno sredstvo!

Filipa NEUSTEINA
poslajene odvajalne kroglice

(Neusteinove Elizabetne kroglice)

Pred vsemi drugimi podobnimi izdelki imajo prednost te kroglice, proste vsakih škodljivih primerov, vparabljajo se v največjem uspehu pri boleznih v spodnjem delu telesa, lahko odvajajo, kri čistijo; nobeno zdravilno sredstvo ni ugodnejše in obenem povsem neškodljivo da bi preprečilo izvor premočnih bolezni. Radi poslajene oblike jih radi uživajo otroci. Skatljica s 15 kroglicami stane 80 vln. ovoj 8 skatljic, torej 120 kroglic, stane le 2 K. Če se pošlje naprej K 2-45, se pošlje franko 1 ovoj. 3299



Svarilo! Nujno se svari pred ponarejanji. Zahtevajte Filipa Neustaina „odvajalne kroglice“. Pristne le, če nosi vsaka skatljica in navodilo našo zakonito varstveno znamko v rdečo-črni tisku „Sv. Leopold“ in podpis „Filip Neustein, Apoteke“. Naše trgovsko sodnijsko zavarovanje embalaže morajo imeti našo trdno

Filipa Neustaina lekarna
„pri sv. Leopoldu“
Dunaj, Plankengasse 6.

Zaloge v Ljubljani: Rihard Sušnik, lekarnar, in v več drugih lekarnah.

Najceneje

nove gibljive brzoparilnike

vse vrste slamoreznice in vse druge poljedelske stroje

ter

železnino

ponujata

Karol Kavšeka nasl.



Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

Ljubljana

Dunajska cesta 16

Ljubljana

Ne zamudite zahtevati cenik!

Ne zamudite zahtevati cenik!